

Supervize v pomáhajících profesích

V tomto krátkém textu jsou uváděny některé definice supervize, znaky dobré a špatné supervize a druhy supervize. Cílem tohoto textu je motivovat čtenáře k tomu, aby se supervize nebáli, ale naopak ji chtěli, naučili se jí využívat a snad i poznali, když jim bude nabízeno něco, co nemá se supervizí moc společného...

Součástí kvalitního vzdělávání odborníků na práci s lidmi, kterým jsme si navykli říkat „pomáhající profese“, jsou nejen teoretické odborné znalosti, případně zážitková zkušenost psychoterapeutů, ale také uvedení do „živé praxe“ se svěřenými lidmi. Součástí procesu nejen na začátku, ale vlastně po celou dobu angažovanosti na poli pomáhajících profesí, by měla být supervize. Supervize, umožňující pracovníkům dozrávat pro práci pro druhé, vyjasňovat si své motivy, pochopit a zažít vlastní vývoj, vnímat etiku práce s lidmi, vlastní moc a samozřejmě prospěch klienta. (Supervize - kazuistiky, 2004)

Široký pojem „pomáhající profese“ zahrnuje práci lékařů, zdravotních sester, sociálních pracovníků, ošetrovatelek, klinických psychologů, psychoterapeutů, komunitních pracovníků ve zdravotnictví, pracovníků na poli rodinného i pedagogicko-psychologického poradenství, speciálního školství, výchovné péče, ale i školství v nejširším slova smyslu... Tento výčet zdaleka není vyčerpávající, pouze naznačuje široký záběr pomáhajících profesí. Bohužel, není samozřejmostí, že by všem byl umožněn přístup k supervizi, příčiny proč tomu tak není, se různí. Snad i tento výcvik a jeho absolventi způsobí, že se začne blýskat na časy v tom smyslu, že se supervize rozšíří i do vod dosud supervizí tolik nesplavených.

(Carroll a Tholstrupová (Ed.), 2004, s. 19) Definují supervizora způsobem, který mi přišel vtipný a zároveň velmi výstižný.

„Supervizor je člověk schopný nestranně, avšak zaujatě, starostlivě a se soucitem, prohlédnout terén poradenské praxe a tudíž často postřehnout detaily, které se vznášejí v periferním vidění supervidovaného a nejsou vždy jasně a zřetelně viditelné.“

(Hawkins, Shohet, 2004, s. 34) uvádí některé důvody proč si opatřit dobrou supervizi:

„Za prvé supervize je ústřední forma podpory, při níž se můžeme nejen soustředit na vlastní obtíže v práci, ale také se podělit se svým supervizorem o část odpovědnosti za práci s klienty. Za druhé, supervize je součástí našeho neustálého profesního učení a vývoje, včetně toho, že nás postupně naučí, jak se sami stát supervizory. Dobrý supervizor nám může také pomoci lépe využívat vlastní zdroje, lépe si poradit s objemem práce a zpochybní naše nevhodné vzorce zvládání potíží. Domníváme se, že když pomáháme klientům přebírat větší odpovědnost za vlastní život, je nezbytné, abychom sami dělali totéž. A konečně existuje výzkum ukazující, že dobrá supervize je v přímém vztahu s uspokojením z práce.“

Jinými slovy, dobrá supervize by měla plnit několik základních funkcí. První je funkce **vzdělávací**, tzn. měla by umožnit supervidovaným rozvíjet jejich dovednosti a schopnosti. Další funkcí je funkce **podpůrná neboli restorativní**, jejímž cílem je umožnit supervidovanému pracovat s emocemi klienta, ale hlavně se svými emocemi a reakcemi, které v něm klient či jeho situace vyvolává. V této části lze v rámci supervize udělat „kousek terapeutické práce“, nicméně by neměla sklouznout k terapii supervidovaného supervizorem, spíše upozornit na oblasti, kterým by se supervidovaný měl věnovat ve své individuální terapii. A v neposlední řadě jde o funkci řídicí **neboli normativní**. Znamená to, že supervizor je určitým nositelem a do jisté míry i kontrolorem kvality poskytované práce a dodržování etických norem. Supervizor by měl, do určité míry, nést zodpovědnost za blaho klientů a za to, že supervidovaná práce bude odpovídat etickým standardům. (Hawkins, Shohet, 2004)

V České Republice se liší nároky na supervizora v psychoterapii a např. v sociální práci, domnívám se ale, že funkce, které má supervize plnit by se lišit neměly.

Mezi základní znaky dobré supervize, tak jak jsou zmíněny v knize „Supervize-kazuistiky (Triton 2004) patří:

- Vytvoření dobrého vztahu mezi supervizorem a supervidovaným
- Vytvoření bezpečného místa podpory a přijetí
- Podávání informací a nových podnětů
- Stanovení dobrého kontraktu
- Vědomá práce s etickými problémy a normami

Tamtéž jsou zmíněny i znaky špatné supervize, jsou to:

- Ponižování, kritizování, zahanbování
- Pouze poučující nebo pouze hladící podoba supervize – nevyváženost obou složek

- Špatně vytvořený vztah mezi supervizorem a supervidovaným
- Nedodržování hranice mezi supervizí a terapií
- Nejasný, špatně vytvořený kontrakt
- Nekompetentnost supervizora
- Špatné načasování intervencí supervizora- předbíhání supervidovaného

Supervize má různé druhy, kategorie podle účelu a kontextu supervize. Hawkins a Shohet (2004) hovoří o těchto kategoriích:

- Výukovou supervizi – kdy supervizor je spíše učitelem, hlavní je vzdělávací funkce supervize a ostatní funkce jako je řídicí a podpůrná jsou zajištěny někým jiným z pracoviště.
- Výcvikovou supervizi – i zde je supervize hlavně vzdělávací a supervidovaní jsou v roli učňů či frekventantů výcviku. V této kategorii má supervizor zodpovědnost za práci s klienty a proto přebírá i řídicí roli, kterou ve výukové supervizi zastává někdo jiný.
- Řídicí (manažerská) supervize – jedná se o supervizi, kdy supervizor je také nadřízeným supervidovaných.
- Poradenská supervize – je určen kvalifikovaným pracovníkům, kterým zůstává zodpovědnost za práci s klienty. Supervizor zde konzultuje otázky, které supervidovaní přináší.
- Supervize vertikální - supervizor je zkušenější a pracuje s méně zkušeným supervidovaným (výše uvedené kategorie jsou supervizí vertikální)
- Horizontální supervize je supervizí mezi supervidovanými na téže úrovni
- Skupinová supervize – odehrává se ve skupině za přítomnosti supervizora
- Týmová supervize - jedná se o supervizi celého, společně pracujícího týmu
- Supervize mezi kolegy (intervize) – ve skupině kolegů, kteří si navzájem recipročně supervidují.

Můžeme se ale setkat s názorem, že z výše uvedeného seznamu nelze za supervizi považovat zejména kategorii manažerské supervize (střet zájmů a obtížně vytvořitelný bezpečný prostor).

Já osobně jsem měla možnost, zakusit na sobě supervize pod vedením různých supervizorů. Je to veliká zkušenost. Nechci na tomto místě hodnotit či vytvářet pořadí úspěšnosti jednotlivých supervizorů. To, co jsem si uvědomila, byla originalita jednotlivých supervizorů, za kterou jsem velmi vděčná, ale také to, že já osobně od supervizora neočekávám poučování, ale spíše „pohled odjinud“ a to, že mně, jako supervidovanému, zpřístupní určitý - jiný způsob myšlení a přemýšlení o tématu, které přináším.

„ Supervize je především místem, kde se oba zúčastnění neustále učí, a zůstat dobrým supervizorem znamená pravidelně se vracet ke zkoumání nejen práce supervidovaných, ale také toho, co sami jako supervizoři děláme a jak to děláme“ (Hawkins a Shohet (2004), s. 57)

Některé www. Stránky věnované supervizi:

www.supervize.cz

www.supervize.eu

www.supervision-eas.org

Použitá literatura:

Carroll, M., Tholstrupová, M (Ed.) Integrativní přístupy k supervizi, TRITON, s.r.o., Praha 2004

Hawkins, P., Shohet, R., Supervize v pomáhajících profesích, Portál, s.r.o., Praha 2004

Supervize – kazuistiky, TRITON, s.r.o., Praha 2004